

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2016 m. rugpjūčio 19 d. *

26-ąjį kartą susitikome Dubysos slėnyje

Štai ir praėjo gražiausia ir laukiamiausia metų šventė – Lietuvos politinių kalinių, tremtinių ir Laisvės kovų dalyvių saskrydis „Su Lietuva širdy“. Šiemet – 26-asis. Nors orų prognozės šeštadieniu nežadėjo nieko gero, tačiau liečtis iškentėjo iki šventės pabaigos.

Pirmają saskrydžio dieną, skirtą jaunimui, gausiai dalyvavo LSS jaunieji šauliai. Antrąją – Susitikimą, rugpjūčio 6-ąją, jau nuo 9 valandos ryto šventės dalyvius, chorų kolektyvus ir svečius prie bažnyčios darniai į eiseną rikiavo LPKTS tarybos pirmininkė, Seimo narė Vincė Vaidevutė Margevičienė ir LPKTS valdybos narys Edvardas Strončikas. Lydima karinių jūrų pajėgų pučiamujų orkestro eisena pajudėjo į Dubysos slėnį. Nuokalnėje akį traukė stendai ir plakatai, nuotraukos, partizanų vadų portretai.

Šventės vedėjas Vilius Kaminskas sveikino ir pristatė kiekvieną delegaciją, pagarsindamas filialo pirmininko pavardę ir nuveiktus darbus. Eisenos dalyviai, apėjė garbės ratą, vėliavas perdavė jauniesiems Ariogalos šauliams. Laukė iškilminga vėliavų pagerbimo ir saskrydžio vėliavų pakėlimo ceremonija. Vedėjai LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė ir aktorius Petras Venslovas jas kelti pakvietė LPKTS pirmininką dr. Gvidą Rutkauską, jo pavaduotoją Gediminą Uogintą ir LPKTS tarybos pirmininkę, Seimo narę V.V. Margevičienę. Buvo keliamos Lietuvos, Latvijos ir Estijos vėliavos, simbolizuojančios mūsų tautų vienybę ir kovą už laisvę brolybę. Kyllant Baltijos šalių vėliavoms, skambėjo tos šalies himnas.

Po tylos minutės – žuvusiems už Lietuvos laisvę, negrižusiems iš tremties, nukankintiems ir nužudytiems – Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopos kariai ir šauliai išnešė gėles prie Kankinių memorialo Ariogalos kapinėse. Šv. Mišias už tévynę Dubysos slėnyje aukojo arkivyskupas Lionginas Virbalas ir emeritas Sigitas Tamkevičius. Šv. Mišiose giedojo Kauno valstybinio muzikinio teatro solistė Rita Preikšaitė ir jungtinis tremtinių choras, dirigavo Mindaugas Šikšnius.

Pasibaigus šv. Mišioms į slėnį atnešta Laisvės ugnis ir ižiebtas saskrydžio aukuras – Laisvės, Vienybės ir Nepriklausomybės simbolis. Ugnį daug metų neša buvę tremtiniai Petras Sventickas, Alvydas Semaška ir jo gausi šeimyna, taip pat bégikai iš Kauno, Prienų ir kitų Lietuvos vietų. Saskrydžio ugnies nešėjai anksti ryte ižiebė fakelą prie amžinosis ugnies aukuro Kauno Vytauto Didžiojo Karo muziejaus sode lyje. Bégikai iškilmingai išlydėti dalyvaujant LR Seimo narei V.V. Margevičienei, LPKTS pirmininkui dr. G. Rut-

kauskui, valdybos pirmininkei R. Duobaitė-Bumbulienei, miesto tarybos nariams. Amžinoji ugnis, keliaudama iš rankų į rankas, perduota LPKTS garbės pirmininkui dr. Povilui Jakučioniui, kuris ir uždegė šventės aukurą.

Išaunamos trys Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopos karių salvės: už Lietuvos politinius kalinius ir partizanus, už visus Lietuvos tremtinius ir Laisvės kovotojus, už Tévynę Lietuvą. Po jų nuskambėjo tremtinių himnas „Leiskit į Tévynę“.

Šventę sveikinimu pradėjo LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas (sveikinimas spaustinamas atskirai.) Jis pristatė dvi rezoliucijos dėl emigracijos bangos stabdymo ir Astrave statomos atominės elektrinės. Bendru pritarimu jos sutiktos plojimais ir patvirtintos.

Renginio vedėja, LPKTS valdybos pirmininkė R. Duobaitė-Bumbulienė perskaitė JE Prezidentės Dalios Grybauskaitės sveikinimą iš Brazilijos: „Siemėt jūsų tradicinis susitikimas yra paženklinas ypatingos sukakties – minime masinių tremčių pradžios 75-metį. Greitai bégantis laikas yra bejėgis prieš mūsų atmintį apie didžiausią taučios tragediją ir nepataisomą okupacijos skriaudą Lietuvai ir jos žmonėms. (...) Dėkoju už unikalį tremties atmintį, kuria nepavargstate dalytis, už aktyvią šiandieninę veiklą, padedančią kurti prasmingesnį, saugesnį ir gražesnį gyvenimą Lietuvoje. Ir toliau visi drauge gyvenkime su Lietuva širdy. Padékime vieni kitiems ir ypač jauniausioms mūsų atžaloms suprasti, kokia brangi yra Tévynė ir kaip svarbu žinoti, kad turiją – savo gimtuosius namus – patį svarbiausią tašką pasaulio žemėlapyje“.

Skambėjo pačios gražiausios jungtinio tremtinių choro atliekamos dainos. Laisvės kovotojus ir tremtinius savo sveikinimais pagerbė svečiai iš Estijos ir Latvijos, Seimo pirmininkės Loretos Graužinėnės sveikinimą perskaitė Pasipriešinimo okupaciuniams režimams dalyvių ir nuo okupacijų nukentėjusių asmenų teisių ir reikalų komisijos pirmininkas Vytautas Saulis. Atkuriomojo Seimo pirmininką prof. Vytautą Landsbergį šventės dalyviai pasitiko garsiais plojimais. „Matau, kaip „Tremtinyje“ gausėja liudijimų, kartais jų būna ištisas puslapis.

(keliamo į 5 psl.)

XXVI Lietuvos tremtinių, politinių kalinių ir laisvės kovų dalyvių saskrydžio „Su Lietuva širdy“ dokumentai

Dėl Astrave statomos atominės elektrinės keliamos grėsmės Lietuvai ir Lietuvos Vyriausybės veiksmų

Rezoliucija

Baltarusijos Astravo rajone, visai prie Lietuvos sienos, statoma atominė elektrinė kelia rimtą pavoją Lietuvai ir ypač jos sostinei Vilniui.

2013 metais Lietuvos pastangomis Espo konvencijos įgyvendinimo komitetas paskelbė, kad Astravo AE projektas neatitinka konvencijos reikalavimų.

Oficialiai apie elektrinės statybos pradžią paskelbta 2013 metų lapkričio 2 dieną, tačiau iki šiol nebaigta jos poveikio aplinkai vertinimo procedūra.

Aikštelė atominei elektrinei statyti buvo pasirinkta dar 2008 metų pabaigoje, tačiau Baltarusija nėra kreipusis į Tarptautinę atominės energijos agentūrą (TATENA) dėl aikštelės pasirinkimo įvertinimo ir kaip ji atitinka tokioms statyboms keliamus reikalavimus.

Lietuvai nepateikiamas atsakymas, kodėl Baltarusija, turėdama daugiau kaip 70 aikštelų variantų, pasirinko būtent Astravą, ar pasirinktoje vietoje buvo atlikti šiuolaikiniai seisminiai tyrimai, kaip bus užtikrinamas elektrinės reaktorių aušinimui reikalingo vandens tiekimo saugumas, koks bus AE poveikis Neries upei, aplinkinėms teritorijoms, gyventojams.

2010 metų gegužė Lietuvos Vyriausybė parengė ir Baltarusijai pateikė išsamią 61 puslapio poveikio aplinkai vertinimo ataskaitą. Joje oficialiai reiskiamas kategoriskas nesutikimas su pasirinkta vieta, nenumatant atsakomybės už padarinius ir veiksmų, jei

branduolinės avarijos atveju iškiltų radioaktyvaus užterštumo pavoju už 50 kilometrų esančiai Lietuvos sostinei ir ji patektų į evakuacijos zoną. Baltarusijos pusei taip pat įteikta peticija su 23 tūkstančių piliečių, prieštaravusių aikštelės pasirinkimui, parašais.

2011 metais Europos vadovų taryba pritarė Lietuvos pasiūlymams, kad patikimumo testai būtų atliekami visoms esančioms Europos Sąjungoje ir už ES ribų branduolinėms jėgainėms.

Nuolatiniai incidentai ir avarijos statybų metu parodė, kad jau dabar dėl reaktoriaus korpuso pažeidimų yra kilusi didelė grėsmė Lietuvos saugumui. Matant Lietuvos Vyriausybės pasyvumą, buvo surinkti 65 tūkstančių Lietuvos gyventojų parašai po įstatymo projektu, kuriuo Astravo AE būtų neleidžiama naudotis Lietuvos energetikos sistema ir parduoti nesaugiai pagamintą elektrom.

Vien per pastaruosius porą mėnesių elektrinėje įvyko ne vienas incidentas ir niekas negali objektyviai įvertinti, kokio masto jis buvo. Baltarusija informaciją slepia ir, tikėtina, slėps ateityje.

Nepaisant tarptautinių reikalavimų pažeidimų, Baltarusijai ir toliau tariant Astravo atominės elektrinės statybą, mes, buvę politiniai kaliniai, tremtiniai ir Laisvės kovų dalyviai, reiškiame susirūpinimą dėl šios elektrinės Lietuvai keliamos grėsmės ir raginame:

Lietuvos Respublikos Seimą:

įstatymiškai patvirtinti 65 tūkstančių Lietuvos žmonių pasirašytą įstatymo projektą, kuris neleistų Astravo AE naudotis Lietuvos energetikos sistema ir parduoti nesaugiai pagamintą elektrom. Teikti svarstyti 2016 metų rudenės sesijoje ypatingos skubos tvarka;

Lietuvos Respublikos Vyriausybę:
kreiptis į Europos Parlamentą ir kitas tarptautines organizacijas, kad nesaugios ir tarptautines konvencijas pažeidžiančios atominės elektrinės statybų būtų nedelsiant sustabdyta;

sustiprinti diplomatines pastangas

siekiant užsitikrinti Europos Komisijos, kaimyninių šalių paramą dėl antros aukštos įtampos elektros perdavimo linijos su Lenkija, kurios reikės sinchronizacijai su Vakarų Europos elektros sistemomis ir ją kuo sparčiau pradėti tiesi;

reikalauti tarptautinių ekspertų ištirti pastarajį įvykį Astrave statomos atominės elektrinės statybų aikštelėje, kai per reaktoriaus statymo bandymus 330 tonų reaktorius nukrito iš 2–4 metrų aukščio;

ES lygiu santykiose su Baltarusijos atstovais kelti klausimą, dėl nesaugiai statomos Astravo AE grėsmės.

Dėl tautos masinės emigracijos stabdymo

Rezoliucija

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių organizacijos jau ne kartą reiškė savo narių gilų susirūpinimą dėl Lietuvos gyventojų emigracijos milžiniškų mastų į labiau išsvyčiusias Vakarų šalis ir ragino Seimą ir Vyriausybę imtis skubų priemonių masinei gyventojų emigracijai sustabdyti. Tačiau valdžia atkakliai tylėjo, lyg tai būtų ne jų reikalas.

Nepaisant to, kad darbo užmokesčis pamažu didėjo, o nedarbas mažėjo, emigracija grėsmingai didėjo ir pasiekė tautos išlikimui pavojingus mastus. Nors per 2006–2008 metų ekonomikos pakilimą emigracija buvo sumažėjusi, bet per 2009–2011 metų krizę emigravo 174 tūkstančiai tautiečių. Ir iki šiol emigracija nemažėja, nors krizė seniai

baigėsi ir valstybės ekonomika sparčiai auga ir atlyginimai didėja. 2014 metais emigravo 36,6 tūkstančio, o 2015 metais jau 44,5 tūkstančio Lietuvos žmonių. Pernai gyventojų skaicius mažėjo sparčiausiai iš ES šalių. 2016 metų saušio 1 dieną Lietuvoje tebuvo 2 milijonai 888,6 tūkstančio gyventojų, o 2060 metais, jei emigracijos politika nesikeis, nebus nė 2 milijonų. Daugiausia emigruoja jaunimas iš kaimiškų rajonų dėl nedarbo ir mažų pajamų. Nuo 1990 metų Lietuva neteko mažiausiai 600 tūkstančių jaunu, energingu žmonių.

Lenkijoje emigracijos intensyvumas yra santykinai septynis kartus mažesnis nei Lietuvoje. Esame pigiausios darbo jėgos šalis. 40 procentų bedar-

bių neturi kvalifikacijos. Estijoje tokį yra santykinai keturis kartus mažiau. Nuo to ir reikia pradėti.

Kita skaudi problema yra neigiamą gyventojų kaitą, mažas gimstamumas ir didelis mirtingumas. Ypač daug netenkame jaunimo dėl žūčių avarijose, būtinuose konfliktuose, daug nuskėsta. Dėl neigiamos kaitos ir beprasmiškų žūčių kasmet netenkame po daugiau nei 10 tūkstančių žmonių. Prof. B. Gruževskis sako, kad iki 1990 metų per metus gimdavo 830 tūkstančių vaikų. Dabar jų gimsta tik 450 tūkstančių, t.y. du kartus mažiau. Jei socialinė politika nesikeis, tai 2040 metais gims tik 270 tūkstančių vaikų. Priežastys – vaisių lopšelių ir darželių trūkumas ir ne-

lankstūs darbo santykiai. Vyriausybė prieš pat rinkimus žada „bet kokia kaina skatinti gimstamumą“, bet ką ji veikė per visą kadenciją? A. Butkevičiaus vyriausybė, miegojusi ketverius metus, papraše visuomenės patarimą, kaip sumažinti emigraciją.

XXVI Ariogalos saskrydžio dalyviai ragina visas Seimo rinkimuose dalyvaujančias partijas pateikti rinkėjams aiškius ir konkretius pasiūlymus, kokiomis priemonėmis jos mano nedeliant šalyje sumažinti emigraciją ir padidinti gimstamumą.

Raginame visus rinkėjus pasirinkti partiją, kuri įrodyti esanti pasiruošusi sustabdyti grėsmingą tautos ateiciai Lietuvos gyventojų mažėjimą.

Dėl netinkamai rengiamų atmintinų datų paminėjimų

Kreipimasis

Šių metų birželio 14 dieną Seime, Kovo 11-osios Akto salėje, įvyko Gedulio ir vilties bei Okupacijos ir genocido dienų minėjimas. Daugelis renginio dalyvių negalėjo nepastebėti, kad Kovo 11-osios Akto salė nebuvo užpildyta. Minėjimas pustuštėje salėje daugeliui sukėlė mintis, kad Gedulio ir vilties, Okupacijos ir genocido diena lietuviams tapo nesvarbi ir žmo-

nės tiesiog nesusirinko pagerbtį okupacijos metais žuvusių asmenų.

Kaip paaiškėjo, daugelis pilietinių, visuomeninių ir patriotinių organizacijų negavo kvietimų į Birželio 14-osios minėjimą, nebuvo pasiūlyta norintiesiems atvykti į iškilmingą minėjimą.

Siemet birželio 23 dieną buvo minimos Rainių žudynių 75-osios

metinės. Tenka apgailestauti, kad Lietuvos Respublikos Seime nebuvo prisiminta apie 76 politinius kalinius, 1941 metais sovietinių okupantų žiauriai nukankintus Rainių miškelyje.

Raginame atidžiau planuoti ir rengti Lietuvos istorijai ir visai lietuvių taučių reikšmingų datų paminėjimus. Lietuvoje kone kiekvieną šeimą palietė so-

vietinės represijos, išgyvenome sunkius okupacijos metus.

Prisidėjome prie Lietuvos laisvės kelio. Deramas dėmesys buvusių politinių kalinių, tremtinių ir laisvės kovų dalyvių, jų vaikų, Lietuvos ir užsienio patriotinių organizacijų nariams būtų vertinamas kaip valdžios atstovų pagarba bei ryšių su laisvės sergėtojais stiprinimas.

Įvykiai, komentarai

Vyriausybėje pritarta pataisoms dėl vyro ir moters partnerystės

Rugpjūčio 11 dieną Vyriausybės posėdyje pritarta Teisingumo ministrojų patobulintoms ir su suinteresuotomis šalimis suderintoms Civilinio kodekso ir kitų susijusių įstatymų pataisoms, kuriomis įteisinama skirtingų lyčių asmenų partnerystė. Seimui priėmus šias pataisas, bus reglamentuotos skirtingų lyčių asmenų gyvenančių kartu, bet neįregistruavusiu santuokos, teisės ir pareigos, apsaugoti šių asmenų ir jų vaikų interesai.

Kaip siūloma įstatymo projekte, partneriai galėtų tapti pilnamečiai vyros ir moteris, kurie nėra giminaičiai, nėra tarpusavyje sudarę santuokos bei nėra kitų asmenų partneriai. Teikiamais projektais siūloma įtvirtinti partnerystę pagal įstatymą, tai yra, kai pats bendras vyro ir moters gyvenimas kuriant šeimininkus santykius neįregistruavus santuokos sukelia teisinių pasekmis, nereikalaujant specialių formalumų.

Partneryste būtų laikomas tik toks bendras vyro ir moters gyvenimas, kuris grindžiamas pastoviais emocinio prierašumo, tarpusavio supratimo, atsakomybės, pagarbos, bendro vaikų auklėjimo ir panašiai ryšiais bei savanorišku apsisprendimu prisiimti tam tikras teises ir pareigas.

Kita vertus, siekdami partnerystės faktą panaudoti prieš trečiuosius asmenis, partneriai turės pasirašyti ir notaruoti tvirtinti pateiktį bendrą pareiškimą dėl partnerystės. Duomenys pagal tokį pareiškimą būtų įrašomi Lietuvos Respublikos gyventojų registre. Registruotų partnerių kilmės iš tévo pusės nustatymas, tévystės pripažinimas ir nuginčijimas būtų grindžiamas iš esmės analogiškais principais, kaip ir susituoksių tévų vaikų tévystė. Be to, palikėja pergyvenęs registruotoje partnerystėje esantis partneris galėtų paveildėti pagal įstatymą arba su pirmos ar

antros eilės ipėdiniu (jeigu jų yra).

Šios pataisos leistų labiau apsaugoti ne santuokoje gimusių nepilnamečių vaikų ir silpniesnio partnerio interesus ir teises, tai yra išsprestų tokias praktines problemas kaip disponavimas partnerių bendru turtu, partnerių vaišių kilmės nustatymas, partnerių tarpusavio išlaikymas, paveldėjimas po vieno iš partnerių mirties ir kt.

Įstatymo projekte siūloma nustatyti bendrą taisykłę, kad turtas, partnerystės metu įgytas abiejų partnerių ar vieno jų vardu, yra laikomas bendraja dalinė partnerių nuosavybe, išskyrus partnerių asmeninį turtą. Taip pat siūloma įtvirtinti prezumpciją, kad partnerių dalys jų bendrojoje dalinėje nuosavybėje yra lygios, kol nėra įrodyta kitaip. Notarine sutartimi būtų galima susitarti, kad turto teisinius režimas būtų kitoks nei numatyta įstatyme.

Pernai vasarą atlirkos sociologinės

apklausos duomenimis, vyro ir moters partnerystei pritaria absoliuti dauguma šalies gyventojų – net 84 proc. Partnerystės įteisinimas Lietuvoje aktualus maždaug 200 tūkstančių asmenų, nes apie 100 tūkstančių porų gyvena nesustuokę.

Teisingumo ministerija pataisas pakartotinai teikė po to, kai Vyriausybei tobulinti jas grąžino Seimas. Šios pataisos buvo priimtos įvertinus suinteresuotų šalių pastabas ir pasiūlymus bei viešai paskelbtos Teisės aktų informaciniuje sistemoje konsultacijoms su visuomene.

Pataisomis taip pat siekiama užtikrinti teisinį aiškumą užpildant teisės spragą, atsiradusią dėl to, kad dar 2001 metais įsigaliojusime Civiliniame kodekse įtvirtintas bendro gyvenimo neįregistruavus santuokos reguliavimas nėra galiojantis.

LRV inf.

Buvusiam Seimo nariui Vytautui Gapšiui pareikšti įtarimai dėl stambaus kyšininkavimo ir prekybos poveikiu

Tęsiant ikiteisminį tyrimą, kuriamo vieno verslo koncerno atstovui buvo pareikšti įtarimai per davus itin stambaus masto kyšių buvusiam Seimo nariui Vytautui Gapšiui, tyrimą kontroluojantis ir jam vadovaujantis Generalinės prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo departamento prokuroras pareiškė įtarimus ir apklausė buvusį Seimo narį V. Gapšį.

Vytautui Gapšiui įtarimai pareikšti dėl Baudžiamojo kodekso 225 str. „Kyšininkavimas“ 3 dalyje ir 226 str. „Prekyba poveikiu“ 4 dalyje numatyti sunkių korupcinio pobūdžio nusikaltimų.

Šiuo metu ikiteisminio tyrimo duomenys leidžia pagrįstai įtarīti, kad Vytautas Gapšys, būdamas valstybės tarnautojas – Lietuvos Respublikos Seimo narys, parlamentinės politinės partijos pirmininko pavaduotojas ir šios politinės partijos Seime frakcijos narys, koncerno atstovui R. K. už tam tikrus šiam koncernui palankius ir finansiskai naudingus sprendimus pažadėjo, susitarė priimti ir priėmė 25 000 eurų kyši – ši suma du su puse karto viršija teisės aktuose nurodytą didelės vertės kyšio (250 MGL arba šiuo metu 9415 euru) dydį. Pranešime apie įtarimą taip

pat nurodoma, kad turimais duomenimis įtariamasis galimai yra žadėjės veikti dėl šių naudingų koncernui sprendimų pats bei paveikti tai daryti kitus asmenis.

Po apklausos V. Gapšiui paskirta kardomoji priemonė – rašytinis pasižadėjimas neišvykti.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 62 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Seimo narys be Seimo sutikimo negali būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn, taip pat negali kitaip būti suvaržytajo laisvė. Todėl V. Gapšiui būnant Seimo nariu ir turint teisinių imunitetą,

jis šioje byloje buvo apklaustas kaip specialusis liudytojas.

Ikiteisminį tyrimą dėl įtarimo kyšininkavimo, papirkimo ir prekybos poveikiu stambiu mastu pradėjo ir atlieka Specialiųjų tyrimų tarnyba.

Šiuo metu šioje byloje įtarimai dėl sunkių korupcinio pobūdžio nusikaltimų taip pat yra pateikti buvusiam Seimo nariui, buvusiam vienos iš parlamentinių partijų pirmininkui ir šios politinės partijos Seime frakcijos seniūnui E. M. bei vieno Lietuvoje veikiančio koncerno atstovui R. K.

Generalinės prokuratūros ir STT inf.

Esame stiprūs ir reikalingi

LPKTS pirmininko dr. Gvido RUTKAUSKO kalba sąskrydyje „Su Lietuva širdy“

Džiaugiuosi kartu su jumis nes šiandien čia, laisvoje Lietuvoje, Ariogaloje, Dubysos slėnyje, į savo šventę renkamės jau 26 kartą. Iš tapusį tradiciniu ir visų laukiamą saskrydį atvykome pabūti kartu su savo likimo broliais, pasidalysi savo džiaugsmais ir rūpesčiais, aptarti mums rūpimus svarbius ne tik būvusių tremtinių, politinių kalinių ir partizanų, bet ir kai kuriuos aktualius valstybės klausimus. Svarbiausia parodyti visiems, kad mūsų dar be galio daug, kad mes nualinti skaudžios ir sunkios gyvenimo patirties, bet esame stiprūs, reikalingi ir vieningi kilniems Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės išsaugojimo ir įtvirtinimo darbams.

Su didžiulių skausmu prisimename, kad šiemet sukako 75 metai, kai buvo įvykdytas 1941 metų masinis gyventojų trémimas iš Lietuvos į tolimumosių SSRS kraštus. Prieš 67 metus, 1949-aisiais, vyko trémimai „Bangų mūša“, o prieš 68 metus, 1948-ųjų gegužės 22–23 dienomis vyko vienas didžiausiai Lietuvos gyventojų trémimų „Pavaras“. Net ir praėjus tiek metų turbūt dar ir dabar mums visiems, būvusiems

tremtiniams, kyla klausimas: už ką, kodėl, ar tai žmoniška? Ar už tai, kad mes be galio myléjome savo Tévynę, ar už tai, kad kalbėjome lietuviškai, o gal už tai, kad sążiningai dirbome, auginome vaikus ir niekada nenorėjome būti parvergti. Trémimai palietė visus socialinius sluoksnius ir visas tautines grupes. Buvo ištremta daugiau nei 300 tūkstančių Lietuvos gyventojų. Tai didžiulė netektis šaliai. Tūkstančiai žmonių buvo išplėsti iš savo gimtinės, prarado nuosavybę, sveikatą, artimuosius. Ištremtieji buvo žiauriai fiziškai naikinami kalėjimuose lageriuose ir specialiose tremties vietose, kur didelė dalis jų žuvo arba mirė. Visa tai vertinama kaip nusikaltimas žmogiškumui, okupacinių valdžios vykdyto Lietuvos gyventojų genocido apraiška.

Bet mes prisikéléme. Ir šiandien LPKTS siekia suvienyti Lietuvos gyvenančius daugiau nei 50 tūkstančių būvusių tremtinių ir politinių kalinių, kurie, nepalūžę lageriuose ir kalėjimuose, išliko gyvi, kuriems Tévynė buvo brangesnė už gyvenimą, džiaugiasi laisve ir nepriklausomybe. Tremtiniai,

dalyvaujantys LPKTS veikloje dar gana aktyviai dirba. Galima tik didžiuotis nenuilstamu ir pasiaukojamu visų filialų bei skyrių darbu. Įvertinę mūsų atlikus darbus galime teigti, kad visų be išimties filialų nariai mini valstybės šventes, prižiūri, stato bei atstato paminklus, atstato partizanų žemunes, tu-

rintieji chorus dalyvauja chorų festivaliuose, turintieji muziejus dalyvauja muziejų veikloje, filialų nariai noriai lanko atmintinas kovą už Laisvę vietas bei dalyvauja įvairiuose LPKTS įstauso numatytais veiklos atitinkančiuose projektuose.

(keliamas į 5 psl.)

Šešiasdešimt metų drauge

Liepos 30 dieną skambant Aukštadvario Kristaus Atsimainymo bažnyčios varpui ilgamečiai Trakų rajono Aukštadvario seniūnijos Aukštadvario miestelio gyventojai Eleonora ir Petras Kundrotai atnaujino savo ižadus ir pasitiko deimantinių vestuvių jubiliejų. Tolimoj Sibiro platybėse sujungę savo meilę ir laimę bei viltis sugrįžti į Tėvynę, jie 60 metų išsaugojo savo meilės uostą ir dovanovo vienas kitam tik džiaugsmą.

Deimantinės vestuvės – tai rekordinis bendro gyvenimo laikas. Nežinia, ar Aukštadvario seniūnijoje rastume kitą tokią darnią ir laimingą porą, išsaugojusią tvirtą ir gražią šeimą. Tai nuoširdžiai mylintys vienas kitą žmonės, kuriu jausmai jiems suteikia jėgų, drąsos ir energijos, kad pragyventa tiek metų kartu.

Mums, aukštadvariečiams, tenka gyventi šalia šios darnios šeimos. Eleonora Kundrotienė – buvusi ilgametė Aukštadvario žemės ūkio technikumo, vėliau – žemės ūkio mokyklos vyriausioji finansininkė, o jos vyras Petras – ilgametis žemės ūkio technikumo direktoriaus pavaduotojas ūkio reikalams, vėliau – žemės ūkio mokyklos profesinio mokymo mokytojas, vairavimo instruktorius. Visi puikiai žinome Petro Kundroto humorą jausmą. Kaip smagu kartu su jais kolektyvo vakarėliuose, įvairose proginiše šventėse.

Šia ypatinga proga visai nesinorėtų liesti skaudžių prisiminimų, tačiau, kalbantis su Eleonorai ir Petru Kundrotais, jie visuomet prisimena savo jaunystės išgyvenimus tolimo Sibiro platybėse.

Petras Kundrotas gimė 1930 metais Plungės rajone, 30 hektarų turinčio ūkininko šeimoje, auginusioje septynis vaikus – keturis sūnus ir tris dukteris. Petras vis prisimena, kaip prasidėjus trėmimui, ankstų ryta į namus pabeldė ginkluoti vyrai ir pasakė: „Jus išvesim“. Kai per 15 minučių reikėjo susiruošti į kelionę, tévai ēmė šiltų drabužių, duonos, o Petras pasiėmė ir po pažastimi paslėpė tik B. Brazdžionio knygą „Per pasaulį keliauja žmogus“. Šią

knygą išsaugojo per visą tremti ir parivežė atgal į Tėvynę.

Eleonora Vigelytė-Kundrotienė gimė 1937 metais Pakruojo rajone. Jos tėvas Antanas buvo Lietuvos savanoris, kuris 1944 metais pasitraukė į mišką ir dinga.

Kai prasidėjo tremtis, Eleonorai buvo tik 10 metų, tačiau jos mama, su močiute ir 5 nepilnamečiais vaikais buvo ištremta į tolimąjį Sibirą.

Abi šeimos gretimai apsistojė netoli Baikalo ežero, už Buriatijos Respublikos sostinės Ulan Udė esančioje gyvenvietėje – Verchnaja Arakorka.

Kartą Eleonoros ir Petro Kundrotų paklausiau: „Kaip ištvrėte tokius baisius sunkumus?“ O jie atsakė: „Buvome jauni, nors ir sunkiai dirboome miško ūkio darbus, bet vakarais organizuodavome vakaruškas ir kaip pasileisdavome šokti...“

Taip bėgo jaunystės akimirkos. Eleonora ir Petras Sibiro platybėse pažino vienas kitą, atšventė vestuves ir tik 1960 metais su ten gimusia dukterimi Genute grįžo į Lietuvą. Likimas juos atvedė į Aukštadvario kraštą ir čia jie pasitiko savo gražų deimantinių vestuvių jubiliejų.

Deimantas – tvirtumo ir laimės simbolis, todėl Eleonoros ir Petras deimantinės vestuvės reiškia tvirtą šeimyninę laimę, kuri nepasiduoda metams. Deimantinių vestuvių jubiliatai turi kuo džiaugtis ir didžiuotis. Jie dorai užaugino dukterį ir sūnų, vaikaitis Andrius jau sukūrė savo šeimą, šiemet kelia vestuves vakaiciai Mantė ir Vytautas. Nuolat atsi naujinėja Kundrotų giminės medis, ogandrai vis suka ratus apie Aukštadvarį.

Mielieji Eleonora ir Petrai, taip norisi išsakyti pačius nuoširdžiausius linkejimus, susijusius su Jūsų abiejų valia ir išmintimi nugalėti gyvenimo kliūtis, buvusias jūsų bendrame kelyje. Aukštadvario seniūnijos vardu sveiki nu Jus, išsaugojus šventą šeimyninį pagarbos jausmą iki deimantinių vestuvių slenkscio. Būkite ir ateityje laimingi.

**Jadyga DZENCEVIČIENĖ,
Trakų rajono Aukštadvario
seniūnė**

Sveikiname

Garbingo jubiliejaus proga sveikiname buvusias tremties:

Aldoną DASTIKIENĘ – 75-ojo,

Auksę Onutę MAKARAVIČIENĘ – 70-ojo.

Linkime stiprios sveikatos ir Dievo palaimos.

LPKTS Varėnos filialas

75-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname aktyvią ilgametę LPKTS Rokiškio filialo tarybos narę **Marytę KUZMAITĘ-LUNGIENĘ**. Linkime stiprios sveikatos, prasmingų darbų, Švč. Marijos globos.

LPKTS Rokiškio filialas

Ekspedicija į Sibirą. Pagaliau tai įvyko

Tėsinys.

Pradžia Nr. 30 (1196)

Vis kalbėjau apie Priiskovajā kapiņu tvoros ir kryžiaus statymą. Pagaliau tai įvyko. Ryte atvykę į kapinaites pradėjome kalti tvorą (tiesa, ją statėme ne aplink visas kapinaites, o tik aplink kryžių), o Stasys užbaigė kryžių ir užkabino antjorožinį. Pagaliau viskas buvo paruošta – kryžius įkastas, tvorelė sukalta, o mes, uždegę žvakucių ir pasimeldę, išėjome vis atsigréždamis nužvelgti Priiskovajā kapines paskutinį kartą.

Sibiro vaikai

Išėjus iš miško mūsų laukė Jonas, turėjė duoti nenoriai pažadėtą interviu. Pasikalbėjome apie jo šeimą, apie gyvenimą Sibire ir paklausėme, kodėl jis nusprendė ten pasilikti. Atsakymas trumpas ir aiškus: „Turtingesnės žemės nei čia nėra“. Kita vertus, su Lietuva jį jungė tik tévai, kurių kapus aplankėme Beretės kapinėse, o jo jaunystė ir visas gyvenimas prabėgo čia, Sibire. Vis dėlto, prisiminimo vardan padovanojome jam Lietuvos vėliavą, nes, kaip jis pats sakė: „Aš esu lietuvis, ir visi tai žino“.

Po darbų keturiose Berezovkos rajono kapinėse persikėlėme į Manos rajoną, kuriame turėjome tvarkyti Orešnoje, Širokij Log, Kiedrovij Log ir dar kelias kapinaites, kurios dar laukė mūsų apsilankymo.

Įsikūrėme Orešnoje kaimo pakraštyje esančiamame name, šalia kurio teka negilus upelis, o horizonte stūkso kalnai. Šiame nuostabioje vietoje įsikūrėme kaimelyje gyvena lietuvis Stanislovas. Deja, jis jau nebekalba lietuviškai, bet vis dar žino keletą žodžių. Stanislovui 52-eji. Jis yra gimęs Sibire. Keista, nors ir neprisimena lietuvių kalbos, jo širdyje Tėvynė vis dar gyva. Mūsų apsilankymo metu jis pasipuošė

aptrintais marškinėliais su užrašu „Lietuva“, lankydamiesi pas jį namie matėme lietuviškos attributikos, o jo kompiuterio darbalaukį puošia Trakų salos pilies nuotrauka. Be viso to, Stanislovas, kaip ir jo likimo brolis Jonas, mus vežiojo iš kapinių į kapines bei parūpino medienos kryžiams.

Orešnoje apylinkės

Manos rajone iš pradžių nuvykome į Orešnoje kaimo antrąsias kapinaites, kur palaidota nemažai lietuvių. Ten greitai išvalėme teritoriją nuo brūzgynų ir šiukšlių, o jau patyrę mūsų komandos kryždirbiai spėriai sukalė ir senu ZILu į kapines atvežė 3,5 metro aukščio kryžių. Jis pastatėme kapinių pakraštyje ant kalvos krašto, todėl jis matosi ne tik iš kapinių, bet ir slėnyje įsikūrusio kaimelio.

Orešnoje apylinkės gražios, bet laukinės, todėl kelionėms po jas naudojome seną, bet patikimą ir didelį pravažumą turinčią rusišką techniką. Ne visai patogu, bet svarbiausia, jog tikslą viada pasiekiaime. Pasiekėme ir gūdžioje taigoje buvusi Širokij Log kaimelį, į kurį pokario metais buvo atitremti 104 lietuvių. Dabar iš kaimelio beliko tik keli kryžiai ir tvoros liekanos šlaite įkurtose kapinaitėse.

Širokij Log kapinėse dar niekada nesilankė jokia tvarkymo ekspedicija, todėl kapinės sukelė dar didesnę nuostabą. Užplūsta keistas, dviprasmis kausmas – kapinių autentiškumas, samanos ir eglaitės, augančios tarp kryžių, atrodo išties gražiai, tačiau gaila matyti nykstantį tautiečių atminimą. Kaip ir kitur, kapinaites apvalėme, o sužavetį grožiu nusprendėme aptverti visą kapinių teritoriją. Tiesa, tai nukéléme kitai dienai.

(keliamas į 5 psl.)

2016 m. rugpjūčio 19 d.

Tremtinys

Nr. 31 (1197)

5

26-ąjį kartą susitikome Dubysos slėnyje

(atkelta iš 1 psl.)

Laiko turime nedaug, tą turime daugti – liudyti. Ir šis saskrydis yra liudijimas istorijos... Nematytas terorizmas – Astravo kirvis, pakabintas virš mūsų galvų... Naujas reiškinys, kuris mus paliečia – išsitrémimas. Daugybė žmonių, kurie išvažiuoja nevaromi... Ne atlyginimai, o engimas yra didžiausia piktžaizdė“, – svarbiausius akcentus savo kalboje dėliojo prof. V.Landsbergis.

Sveikinimo žodį taré krašto apsaugos ministras Juozas Olekas, Raseinių rajono savivaldybės administracijos direktorius Jonas Kurlavičius. Nuoširdžiaus sveikinimo žodžius perdarė ir TS-LKD pirmmininkas Gabrielius Landsbergis: „Tikiu Lietuvą, tikiu jos žmonėmis, kaip ir tikiu, jog kasdienė mūsų visų kova už laisvę nesibaigia. Kartu su komanda apvažiavau Lietuvos miestus ir miestelius, matau daug ryžtingų žmonių, dirbančių, pasišventusių savam kraštui. Kaip matau, daug skaudulių, kuriuos mes, politikai, kartu su jumis esame pasirengę įveikti. Kartu matau, kad yra nusivylimas, bet ir tikėjimo, kad bus kitaip... Tikiu, kad su jūsų pagalba ir patirtimi visi susitelkę laimėsime dar ne vieną mūšį, o rudens pergalė Seimo rinkimuose gali būti tik didelio kelio pradžia“.

Saskrydyje dalyvavo daug garbingų svečių, tai Seimo nariai Mantas Adomėnas, Rimantas Jonas Dagys, Donatas Jankauskas, Juozas Pundzius, Rytas Kupčinskas, Bronius Kuzminskas, Audronius Ažubalis, Arvydas Anusauskas, Agnė Bilotaitė, Kazimieras Starkevičius, Vilija Abramikienė, Ro-

kas Žilinskas, miestų ir rajonų savivaldybių tarybos nariai.

Mūsų šaunus jaunimas, „Misijos Sibiras“ grupės dalyviai, ne tik sveikino saskrydžio dalyvius, bet ir parodė ekspedicijoje sukurtą filmą, kvietė pokalbio palapinėje. Jaudinančių Birželio sukilėlio dukters laišką téciui perskaitė renginio vedėja R.Duobaitė-Bumbulienė.

Sventinę popietę padainuoti ir pašokti energingai kvietė dainininkas Edmundas Kučinskas, skrabalininkas Regimantas Šilinskas, tautinių šokių ansamblis „Vaiva“.

Saskrydis vyko trijose erdvėse: stadione ir dar dviejoje už stadiono ribų. Didžiojoje palapinėje netoli šventinio aukuro buvo rodomi filmai: „Žaibas – Dzūkijos legenda“, „Choras“, „Misija Sibiras-15: keturiolika nežinios dienų arba kaip mes gérème kavą su bobute“ ir diskusija su ekspedicijos dalyviais, filmas „Su Lietuva širdy gyvename“, įvyko parodos „Tremties vaikai“ atidarymas.

Nestigo dėmesio ir partizanų bunkeriu. Čia vyko pokalbiai apie partizanų ginkluotę, aprangą partizanų spaudą, rekonstruktorių atradimus, vyko apžiūra, įvairūs skaitymai.

Ne veltui ši diena buvo pavadinta Susitikimų diena. Smagu matyti, kaip susitinka ir atpažsta vienas kitą bendro vagono ar buvusios tos pačios gyvenvietės likimo broliai ir sesės. Gera buvo ir man pamatyti ir apsikabinti seniai matytus bičiulius. Linkiu visiems po metų vėl pasimatytis Dubysos slėnyje.

Audronė KAMINSKIENĖ
Jono Ivaškevičiaus nuotr.

Esame stiprūs ir reikalingi

(atkelta iš 3 psl.)

Taip pat mūsų sajungos nariai rašo knygas, rečiau stato dokumentinius filmus. Visiems suprantama, kad tokiemis darbams būtina sukaupti nemažą kiekį lėšų, tai padaryti ne visiems pavyksta, nes kasmet vis mažiau ir mažiau sulaukiame paramos LPKTS, o tiems, kurie yra parėmę, labai nuoširdžiai dėkoju.

Vienas iš kertinių mūsų darbų – padėti jaunajai kartai suvokti patriotiškuo ir pagarbos kovotojams už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę reikšmę. Šis saskrydis mus visus sutelkia dar reikšmingesniems darbams išsaugant pasipriešinimo kovų istorinę atmintį pirmiausiai tarp jaunimo, o po to ir tu, kurie dar abejoja arba visiškai nežino

tikrosios partizaninių kovų ir tremties istorijos. Jeigu šio darbo nedirbsime, tai mūsų kovos, vargai ir netektybūs bus paskandinti užmarštin, o tauta, nežinanti savo praeities, neturi ir ateities.

Jau ne pirmą kartą laikausi nuostatos, kad buvę tremtiniai, politiniai kalinių aktyviai dalyvautų šalies visuomeniniame ir politiniame gyvenime, kad mūsų gretas pagausintų ne tik grįžę iš tremties, bet ir gime tremtyje tremtiniai vaikai. Šia kryptimi dar reikia daug dirbtis, kad potencialius naujus narius sudomintumėme savo idėjomis, vertybėmis, siekiais ir darbais. Tik mūsų gausios, vieningos ir patriotiškai nusiteikusios gretos padės išlikti kovoje už buvusių tremtiniai, partizanų ir politinių kalinių

teises. Esu tvirtai įsitikinęs, jog už didesnį atlyginimą, aukštesnį postą ar už reikšmingesnį apdovanojimą iš tų pačių rankų, kurios mums įteikė nuosprendį tremčiai, būdami LPKTS nariais, neišduosime savo vienminčių, ne-pamiršime savo įsitikinimų.

Gerbiamieji, artėja rinkimai į LR Seimą. Čia taip pat turime mūsų sajungos pa-siūlytų kandidatų, kurie yra ir TS-LKD nariai. Tačiau reitingavimo rezultatai rodo, kad LPKTS iškelti kandidatai daugia-mandatėje rinkimų apygardoje nepateko net į penkiasdešimtuką. Ar pamatysisime jų bent vieną naujam LR Seimą, pri-klauso tik nuo mūsų visų, nes niekas kitas mumis nepasirūpins taip, kaip mūsų likimo broliai – buvę tremtiniai. Trem-

tiniu laikomas ne tas, kuris matė Sibirą per televizorių ar turi giminių, buvusių tremtyje, tremtiniai yra tie žmonės, kurie yra išsiskentėję tremties arba lagerių sunkumus. Atsakingai pareiškiu, kad dabartinė neseniai išrinkta TS-LKD vadovybė turėtų iргi supras-ti, kad kol kas didžioji dauguma buvusių tremtinii ir politinių kalinių balsuoja už TS-LKD, ir todėl mes nenorėtumėme būti reikalingi ir gerbiami tik prieš rinkimus, o paskui vėl pamiršti iki kitų rinkimų. Mes taip pat norime ir galime savo patirtimi ir žiniomis prisidėti prie šalies valdymo ir jos gerovės kūrimo. Brangūs buvę tremtiniai, politiniai kaliniai ir partizanai, susitelkime, susivienykime ir palaikykime LPKTS kandidatus į LR Seimą.

Ekspedicija į Sibirą. Pagaliau tai įvyko

(atkelta iš 4 psl.)

Panašiai gražios buvo ir 8 kilometrai į vakarus nuo Kiedrovij Log esančios kapinės, tik kryžiai buvo dar didesni ir jų buvo dar daugiau. Nuvirtusius atstatome, stovinčius sutvirtinome, ant Antano Aukūno (1872–1951) atminimui pastatyto kryžiaus pririšome Lietuvos vėliavę.

Orešnoje apylinkėse aplankėme ir daugiau didesnių ar mažesnių kapinių. Daugumoje iš jų neradome lietuvių kapų, bet pagrindinėse kaimeliuose jų radome gana daug,

tačiau beveik netvarkėme, nes jos buvo gerai išlikusios.

Orešnoje daug laiko praleidome su Stanislovu ir jo šeima – žmona, dukterimis, vaikaičiais. Viliuosi, kad mūsų apsilankymas jiems praskaidrino kasdienybę. Na, o mums ekspedicijos kasdienybę greitai praskaidrins dar vienas ekspedicijos dalyvis, atvykstantis mūsų aplankytį iš Lietuvos. Kas jis – sužinosite vėliau.

(bus daugiau)

Simonas SPRINDYS

Gintauto Aleknos nuotraukos

Paminklas partizanų vadui ir jo tėvui Požerėje

Šilalės rajone, kaip reta kur Lietuvoje, jau pastatyta daug paminklų Lietuvos laisvės kovotojams ir represijų aukoms. Rugpjūčio 7-ąją Požerės kapinėse atidengtas ir pašventintas dar vienas, kuri galima vadinti ypatingu keliais požiūriais. Mat jis skirtas ne vienos būrio ar rinktinės, o Vakarų Lietuvos (Jūros) srities partizanų vadui Aleksandriui Milaševičiui-Ruoniui, Radvilai (1906–1949). Kartu įamžinti sovietinio genocido aukomis tapę du jo broliai: tragiškai žuvęs pulkininkas leitenantas, karo fotografas Otonas (1904–1941) bei iš tremties į Kazachiją taip ir negrįžęs leitenantas Albinas Vytautas (1916–1967). Paminklas pastatytas ant šių trijų Lietuvos karininkų tėvo, spaustuvinko, Otono (1881–1949) kapo, kuris nuo pat jo supylimo buvo bevardis. Daabar jis žymės meniškas, paklytė aukuro formos paminklas su simboliniais Vyčio kryžiaus ženklais.

1927-aisiais baigės Kauno karo mokyklą, A. Milaševičius tarnavo Lietuvos kariuomenės husarų ir ulonų pulkuose, turėjo kapitono laipsnį. Karui baigiantis, kartu su šeima traukėsi į Vakarus, tačiau nespėjo. A. Milaševičiaus žmona ir sūnus žuvo Drezdene bombardavimo metu, o jis pats, patyręs daug pavojų, grįžo į Lietuvą. Iš pradžių slapstėsi Požerės ir Kaltinėnų apylinkėse, užmezgė ryšius su vėlesnių partizanais. Matyt, 1947 metų pradžioje įsijungė į jų gretas. 1948 metų gegužės 5 dieną visos Žemaitijos partizanų vadai nutarė susijungti į vieną kovos vienetą – Vakarų Lietuvos (Jūros) sritį. Iš pradžių A. Milaševičius ėjo srities vado Jono Žemaičio-Vytauto pavaduotojo pareigas, o po mėnesio pats tapo vadu.

1949 metais A. Milaševičius-Ruonis dalyvavo visos Lietuvos partizanų vadų suvažiavime Minaičiuose. Čia buvo suformuota bendraviso Lietuvos partizanų vadovybė ir jis tapo LLKS ginkluotųjų pajėgų vado pavaduotoju. Ru-

nis buvo aktyvus partizanas ir aktyvios kovos šalininkas. Jam vadovaujant, buvo atkurti ir visa jéga ēmė veikti Žemaičių ir Kęstučio apygardų stabai, paruošti norminiai srities dokumentai.

MGB dėjo daug pastangų, norėdama susekti Jūros stabą, kuris, nuolat keisdamas vietą, laikėsi Kaltinėnų-Skaudvilės apylinkėse. Jovadovybė sekė agentai slapyvardžiais „Méta“, „Oriolas“, „Snieguolė“, „Radzevičius“. Per juos emgebistai perdavė srities vadui laišką, siūlydami pasiduoti. Iš atsakymo juodraščio, rasto jau po A. Milaševičiaus žūties, žinoma, kad jis pasiūlymą kategoriskai atmetė, kartu pareikaloavo nutrauktis karinės operacijos prieš partizanus. Deja, išdavikų padedami, 1949 metų birželio 11 dieną saugumiečiai Kavadonių kaime prie Skaudvilės susekė ir nušovė artimiausią Ruonio bendražygį, srities štabo viršininką, 1949 metų vasario 16-osios Deklaracijos signatarą Vytautą Gužą-Kardą. A. Milaševičius pajuto, kad netrukus kulką gali pasivirti ir jį.

Iš tikrujų rugpjūčio 9-ąją agentas „Radzevičius“ pranešė, kad Ruonis yra Karoblio kaimelyje, Martinkų sodyboje. Į kaimą tuoju buvo išsiųstas kelių karininkų vadovaujamas 25 kareivių būrys. Kaip emgebistai rašo savo ataskaitoje, „karių grupėi apieškant daržinę, šienu buvo aptiktas bunkeris, iš kurio tuoju pat į kareivius buvo paleista ilga automato serija, po jos iš bunkerio iššoko banditas ir rengėsi vėl šauti, bet jį aplenkė seržantas...“ Taigi A. Milaševičius įvykdė 1927 metais duotą priesaiką ir garbingai kovodamas žuvo už Tėvynę.

Kur MGB dėjo nukauto partizano kūną, deja, iki šiol nėra žinoma. Kas išdavė vadą – žinoma gerai. Išlikusiuoje LLKS vadovybės dokumentuose rašoma, kad Jūros srities vadų žūties kaltininkus sėkmingai nustatė patys partizanai. Karo lauko teismo sprendimu penki išdavikai buvo nuteisti mirti. Keturiems bausmė įvykdita, o vienas pasislėpė.

Paminklą Milaševičiams šventina Telšių vyskupas Jonas Boruta
Junono Almonaitienės nuotrauka

Dar trumpai apie vieną, rečiau akcentuojamą partizanų vado bruožą. Autoriaus šeimos archyve išlikę keletas 1933 metais Nidoje kpt. Juozo Zaborskio darytu A. Milaševičiaus nuotraukų. Nors jose karininkas fotograuotas besigydantį po traumos, galima sakyti – poilsiaujantis, tačiau nuotraukose jų regime tvarkinga uniforma, blizgančiais batais, pasitempuši. Tiesa, prieš kariu dauguma Lietuvos kariuomenės karininkų visur ir visada stengėsi atrodyti šauniai. Tačiau A. Milaševičius ne ką prasčiau atrodo ir 1948–1949 metų fotografijoje, kurios darytos tuomet, kai jis gyveno žeminėse! Toks jis ir lieka mūsų atmintyje – išskirtinai tvarkingas, orus, išsitikinęs savo teisu, drąsiai žvelgiantis priešui į akis.

Idėjų pastatyti paminklą partizanų tėvui, o tuo pačiu įamžinti jo sūnus, šio teksto autorius iškélė dar 2006 metais. Tam pritarė ne visi, būta komentarų: „Juk čia partizanų vadas nepalaidotės, čia tik jo tėvo, net ne motinos kapas!“

Taip, A. Milaševičius Požerėje nesiilsi, nors jeigu būtų miręs sava mirtimi, gal ir būtų čia, šalia tėvo, atgulęs. O tai, kad jo kapo nežinome, yra samoningos okupacinių valdžios politikos rezultatas.

Paminklą sukūrė iš Šilalės krašto kišės skulptorius Rimantas Milkintas. Kad jis iškiltų, daug pastangų dėjo A. Milaševičiaus sūnėnas, vadą remūsios pusseserės Kleofos Marijos sūnus, Liudvikas Milaševičius. Darbus iš dailes finansavo Šilalės rajono savivaldybės administracija. Kitais būdais prisidėjo Laukuvos seniūnija, LPKTS Šilalės skyrius (Teresė Ūksienė, Antanas Rašinskas, Loreta Kalnikaitė ir kiti). Paminklą pašventino į tradicinius Kristaus Atsimainymo atlaidus atvykęs Telšių vyskupas Jonas Boruta, atidengimo iškilmėse dalyvavo Šilalės rajono meras Jonas Gudauskas, Seimo narė Vincė Vaidutė Margevičienė ir kiti garbūs žmonės. Nors rugpjūčio 7-oji buvo lietinga, paminklą atidengiant švietė saulė.

Vytenis ALMONAITIS

Įamžintas tarpukario Lietuvos ministro atminimas

Neseniai Prienų rajone Mauručiuose buvo atidengtas paminklinis akmuo, skirtas tarpukario Lietuvos karininkui, Lietuvos karo atašė SSRS, vidas reikalų ministrui Kazimierui Skučui, jo gimtinės vietai ir sušaudymo Maskvoje 75-mečiui paminėti.

Gražiai sutvarkytame skverelyje prie paminklo Garbės sargyboje stovėjo atsargos karininkas Gediminas Reutas, rikiavosi Lietuvos skautijos Kauno krašto Vilkijos ažuolų tunto (vadovė Raimonda Gustainienė) ir Marijampolės krašto Veiverių kunigaikštio Gedimino draugovės (vadovė Janina Joneliūnienė) jaunieji skautai. Renginyje dalyvavo krašto apsaugos ministras Juozas Olekas, LR Seimo narė, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos tarybos pirmininkė Vincė Vaidutė Margevičienė, Seimo narė Rytas Kupčinskas, Kauno ir Prienų rajono merai, Kauno miesto tarybos nariai, LPKTS Kauno filialo nariai, kunigas Kazimieras Skučas ir daugybė žmonių, neabejingų savo krašto istorijai.

Paminklą atidengė Kauno ir Prienų rajonų merai, krašto apsaugos minist-

ras J. Olekas ir dukterė Virginija Skučaitė, pašventino kunigas Vilius Sikorskis. Jaunieji skautai paminklą apjuosė gimtinės ažuolų vainiku. Nuogriaudėjo Lietuvos kariuomenės Dariaus ir Girėno Garbės kuopos salvės už Lietuvą, už Laisvę ir už generolą K. Skučą. Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus istorikė dr. Aušra Jurevičiūtė pastebėjo, kad jo visas gyvenimas neatsiejamai susietas su kariuomene.

Kazimieras Skučas gimė 1894 metų kovo 15 dieną Prienų rajono Mauručių kaime ūkininko šeimoje. Turėjo penkis brolius ir tris seseris. Buvo vyrniausias iš jų. Baigės Veiverių mokytojų seminarą, mokytojavo įvairiose Lietuvos vietose. Dvidešimtmetis jis buvo pašauktas į Rusijos kariuomenę, baigė karo mokyklą Čiugujeve (Ukrainoje). 1918 metais grįžo į Lietuvą. Dauguose organizavo milicijos būrių, tapo Alytaus komendantu, kovojo su bolševikais. 1920 metais gavo kapitono laipsnį. Baigė Aukštutios karininkų kursus Kaune, 1925 metais paskirtas Generalinio stabo valdybos Operatyvinio skyriaus viršininku. Jis buvo pir-

masis žurnalo „Kardas“ redaktorius, vadovavo Lietuvos karininkų ramovei.

Nuo 1934 metų K. Skučas buvo paškirtas divizijos vado teisėmis ypatinę reikalų karininku prie krašto apsaugos ministro ir netrukus tapo karo atašė prie SSRS vyriausybės Maskvoje. Iš Maskvos grįžo 1938-ųjų gruodį ir buvo paškirtas karo mokyklos viršininku, 1939 metais jam suteiktas brigados generolo laipsnis. Išėjės į atsargą dirbo vienas reikalų ministru J. Černiaus, vėliau A. Merkio vadovaujamose vyrų aukščių teismo sprendimų K. Skučas susėdė Maskvoje 1941 metais.

Tai žinomas žurnalistės Virginijos Skučaitės didelis noras pagerbti dėdės atminimą subūrė mus visus kartu atverti

skaudų garbingos istorijos puslapį K. Skučo sušaudymo dieną – liepos 30-ąją. Folkloro grupei „Dailingė“ (vad. Birutė Nemčinskienė) atliekant gražias ir melodingas dainas susirinkusieji padėjo gėlių, uždegė žvakuciu.

„Miškininko patarta, čia pasodina liepą, eglę, ažuolą ir beržą. Visiems žemai lenkiuosi, kurie padėjote“, – dėkodama kalbėjo V. Skučaitė.

Audronė KAMINSKIENĖ

2016 m. rugpjūčio 19 d.

Tremtinys

Nr. 31 (1197)

7

Pro memoria

Gimė Tauragės aps. Šilalės valsč. Vaičių k. daugiaavaikeje ūkininkų Onos ir Petro Beržinių šeimoje, auginusioje šeisis sūnus ir keturias dukteris. Sovietams okupavus Lietuvą šeimos vyrai išsijungė į aktyvią pasipriešinimo kovą. Visokeriopai rėmė partizaninį judėjimą, dirbo ryšininkais, o gresiant areštams keturi pasuko į partizanų gretas. Brolio Povilo žmona Genovaitė, kuri, būdama nėščia, išsijungė į ginkluotą pasipriešinimo kovą ir žuvo drauge su vyrų, išduoti agento. Vienas iš brolių už ryšius su Laisvės kovojo kentėjo stalininiuose gulaguose. Seserys ir jauniausias broliukas, nepabūgę represijų, buvo ryšininkais.

1951 m. šeima buvo ištremta į Tomsko sritį. Su tėvais Sibire atsidūrė ir Zofija. 1956 m. tėvams buvo leista grįžti į Lietuvą. Zofijai tos galimybės nebuvo. Tremtinis iš Lietuvos atėjo raštas, kad Zofijai neleidžiama grįžti į Lietuvą. Zofija išvyko pas broli Juozą, išleistą iš lagerio ir apgyvendintą tremtyje Vorkutoje.

Vorkutoje Zofija susipažino su politiniu kaliniu Petru Baranauskui. Ištakėjo, augino šeimą. Tik po 21 metų tremties Zofija su dukterimis Nijole ir Veronika bei vyrų Petru grįžo į Lietuvą. Iškūrė Šilalėje. Vos grįžusi į Tėvynę, rinko medžiagą apie žuvusius kovotojus, ieškojo jų užkasimo vietų, slaptajas lankė, per Vėlines uždegdavo žvakę.

Prasidėjus Atgimimui, Zofija visa širdimi išsijungė į aktyvų darbą: buvo Sąjūdžio kūrėja Šilalėje, dalyvavo „Tremtinio“ klubo veikloje. Jam peraugus į LPKTS buvo labai aktyvi narė. Nuo pat išsteigimo priklausė TS-LKD partijai. Buvo LPKTS Šilalės skyriaus tarybos narė. Rūpinosi ir prižiūrėjo partizanų kapus, paminklus.

Už nuoširdų darbą Zofija Baranauskienė apdovanota „Pädėkos lašu“, jai įteikta „Gilės nominacija“ ir daugelis kitų.

Nuoširdžiai užjaučiame dukteris Nijolę ir Veroniką, vaikaičius, provaikaičius, giminės ir artimuosius.

**LPKTS Šilalės filialas,
TS-LKD Šilalės skyrius**

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Elena Tamulytė
1921–2016

Gimė Joniškyje, ūkininkų Antaninos ir Jono Tamulių šeimoje. 1949 m. tėvai ir brolis Stasys buvo ištremti į Sibirą. Elena tuo metu gyveno Vilniuje. Baigusi studijas dirbo banko finansininkė, bet stribai ją surado ir ištremė į Irkutsko sr. Kirovo r. Tremtyje mirė tėvas. 1958 m. grįžo į Lietuvą. Prasidėjus Atgimimui brolis Stasys parvežė tėvelio palaikus ir palaidojo Kauno Panemunės kapinėse.

Palaidota Kauno Panemunės kapinėse.

LPKTS Kauno filialas

Lidija Rentelytė
1927–2016

Gimė Jurbarko r. Žvyrių k. Baigusi pradinę mokyklą dirbo pas ūkininkus. 1945 m. šeimą ištremė į Tadžikiją, Kuibyševą r. Į Lietuvą grįžo 1956 m. Iš pradžių prisiglaudė pas kaimynus, vėliau išdarbino kolūkyje, gavo butą.

Užjaučiame dukterį ir vaikaitę su šeima.

LPKTS Jurbarko filialas

Rožė Budzelaitė-Gudačiauskienė
1927–2016

Gimė Zarasų r. Pupeikių k. 1946 m. areštuota, kalinta Magadane. Iš kalėjimo išleista 1953 m., tremtyje išbuvo iki 1956 m. Grįžusi į Lietuvą apsigyveno pas seserį Varėnoje, dirbo buhaltere.

Palaidota Varėnos r. Krošlio k. kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

LPKTS Varėnos filialas

Akvilina Malinauskaitė
1929–2016

Gimė Pakruojo r. Daugigalių k. Šeimoje augo dvi sesės ir brolis. Mokėsi Pakruojo gimnazijoje. 1949 m. šeima ištremta į Irkutsko sr. Alzamajaus r. Algašo k. Akvilina dirbo laukų darbus. 1957 m. mirė sesuo Aldona. 1957 m. vasarą šeima grįžo į Lietuvą. Gimtieji namai buvo sugriauti. Akvilinė prisiglaudė Kaune gyvenantis dėdė. Vėliau apsigyveno Šiauliause, dirbo buhaltere. Nuo „Tremtinio“ klubo iškūrimo ilgą laiką dirbo jo kasininkė, dainavo buvusių tremtinių chore.

Palaidota Šiaulių r. Ginkūnų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

LPKTB Šiaulių skyrius

Petras Gucevičius
1924–2016

Gimė Alytaus aps. Butrimonių valsč. Silgionių k. Baigė pradinę mokyklą. Savarankiškai mokėsi vokiečių kalbos, daug skaitė. Vokiečių okupacijos metais neakivaizdžiai mokėsi Kauno progimnazijoje. Pragyvenimui užsidirbo fotografiuodamas. Prasidėjus antrajai sovietinei okupacijai slapstėsi nuo kariuomenės, vėliau dirbo Kalesnykų girininkijoje, Butrimonių bibliotekos vedėju. 1946 m. už ryšius su partizanais ir patriotinių dainų platinimą buvo areštuotas. Kalintas Komijos Abezės lageryje. 1951 m. grįžo į Lietuvą. Baigė Vabalinkų žemės ūkio mokyklą, išdarbino Merkio gvyulininkystės instituto eksperimentiniame ūkyje. Prasidėjus Atgimimui, Druskininkuose dainavo buvusių tremtinių chore, vėliau dalyvavo tremtinii muzejus kūrime ir veikloje.

Palaidotas Druskininkų Ratnyčios kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, vaikus su šeimomis, artimuosius

LPKTS Druskininkų filialas

Kviečiame rugpjūčio 19 d. dalyvauti žygiję „Kęstučio apygardos partizanų takais“

PROGRAMA

10:00–10:30 Tremtinys renginys

10:30–11:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

11:00–11:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

11:30–12:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

12:00–12:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

12:30–13:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

13:00–13:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

13:30–14:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

14:00–14:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

14:30–15:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

15:00–15:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

15:30–16:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

16:00–16:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

16:30–17:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

17:00–17:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

17:30–18:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

18:00–18:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

18:30–19:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

19:00–19:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

19:30–20:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

20:00–20:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

20:30–21:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

21:00–21:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

21:30–22:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

22:00–22:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

22:30–23:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

23:00–23:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

23:30–24:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

24:00–24:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

24:30–25:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

25:00–25:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

25:30–26:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

26:00–26:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

26:30–27:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

27:00–27:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

27:30–28:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

28:00–28:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

28:30–29:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

29:00–29:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

29:30–30:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

30:00–30:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

30:30–31:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

31:00–31:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

31:30–32:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

32:00–32:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

32:30–33:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

33:00–33:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

33:30–34:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

34:00–34:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

34:30–35:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

35:00–35:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

35:30–36:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

36:00–36:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

36:30–37:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

37:00–37:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

37:30–38:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

38:00–38:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

38:30–39:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

39:00–39:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

39:30–40:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

40:00–40:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

40:30–41:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

41:00–41:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

41:30–42:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

42:00–42:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

42:30–43:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

43:00–43:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

43:30–44:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

44:00–44:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

44:30–45:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

45:00–45:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

45:30–46:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

46:00–46:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

46:30–47:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

47:00–47:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

47:30–48:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

48:00–48:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

48:30–49:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

49:00–49:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

49:30–50:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

50:00–50:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

50:30–51:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

51:00–51:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

51:30–52:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

52:00–52:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

52:30–53:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

53:00–53:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

53:30–54:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

54:00–54:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

54:30–55:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

55:00–55:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

55:30–56:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

56:00–56:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

56:30–57:00 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponatai

57:00–57:30 Šilalės ūkininkų ūkio mokyklos muziejaus eksponata

Kaimas prie lakštingalų upės

Tėsinys.

Pradžia Nr. 29 (1195)

Gudynas Vytautas-Papartis ir Antanas Gudynas-Speigas kartu su Povilu Pečiulaičiu-Lakštingala dažnai atei-davo į mano tėviškę ir pas mane meš-keriojantį Jiesioje pasikalbėti apie gim-nazistų nuotaikas ir kauniečių gyveni-mą. Visi jie dėvėjo Lietuvos kariuome-nės uniformas. Tėviškės vakareliuose Antanas būdavo su simpatiška mergi-na Veronika. Juodu slapta sruokė Iš-laužo klebonas Gurevičius. Partizaniš-koje šeimoje Verutė augino tris ar ke-turis vaikelius. Vytautas Gudynas or-ganizavo pirmųjų vietas partizanų bū-rį ir nuo 1945 metų spalio 30 dienos buvo GVR Kęstučio kuopos 2 būrio vadu. Jis i savo būrį priėmė iš Veiverių stribų pasitraukusį brolį Antaną-Spei-gą. Būrio kovotojai dažnai susirinkda-vavo pas Cepeliškių pasodoje gyvenusius Mockapetrius. Būrys dalyvavo Šilavo-to stribų būstinės – „mūriuko“ puoli-muose ir daugelyje kitų mūsių. Papar-tis žuvo būdamas partizanų kuopos vadu 1947 metų vasario 6 dieną, kai trys partizanai buvo sovietų užklupti Gra-žučių kaime Jundilų sodyboje. Antanas buvo labai atsargus, nors dalyvavo daugelyje kautynių ir susidūrimų su čekis-tais ir stribais, bet laimingai išeidavo iš apsuptyes, išvengdavo pasalų. Antanas žuvo 1953 metų liepos 4-osios naktį. Jį ir Klemensą Stačioką Bačkininkų miške nužudė išdavikas, KGB agentas „Vacy“, buvęs GVR laikinas vadas Algirdas Liutkus-Žilvinas. Antanui suteiktas Kario savanorio statusas 2007 metais, o Vytautui – 2016 metais. Abiem po mirties.

Broliai jaunesnioji sesuo Danutė, po mamos ir broliuko Juozuko ištremimo 1948 metų gegužės 22 dieną, buvo pri-siglaudusi pas Jakučionius (ameriko-nus). Kai juos trémė, Danutę bandė bėgti per ledus nešančią Jiesią. Kareiviai-ją vijosi ir šaudė, sugavo ir kruvinomis nuo aštraus ledo kojomis ir rankomis at-sivarė į kiemą. Danutę Garliavoje atsky-rė nuo Jakučionių ir ištremė atskirai pas mamą į Usolės rajoną. Grįžo Danutę Gudynaitė-Katalynienė silpnos sveika-tos. Apsigveno už Balbieriškio Sūku-rių kaime, vėliau persikėlė į Alytų. Par-tizanų motina ir jauniausias broliukas sugrįžė iš tremties gyveno Prienų rajo-ne Rutkiškių kaime. Juozas buvo ve-dės Magdutę Petrauskaitę. Dabar motina yra seniai mirusi, o Juozas mirė prieš devynerius metus. Našlė Magdutė persikėlė gyventi į Kazlų Rūdą.

Tėvas ir trys broliai Žemaičiai. An-tanas Žemaitis (1900–1976) mano dėdė buvo 1919–1920 metų Nepri-klausomybės kovų savanoris, dalyva-vės vejant lenkus nuo Širvintų ir Gied-raičių. Trys jo sūnūs Žemaičiai iš Jur-giniškių kaimo, mano pusbroliai, dažnai viešėdavo mano tėviškėje, partiza-navo Pajiesio apylinkių miškuose.

Vytautas Žemaitis-Saulius (1927–1948) „1947 metų liepos mėnesį tapo Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės 3-ios kuopos kovotoju – partiza-nu. Praėjus bandomajam laikotarpui, Pajiesio miške Geležinio Vilko rinkti-nės vado Daumanto ir štabo pareigū-

nų Vyliaus, Kurto ir Juodvarnio aki-vaizdoje prisiekės besalygiškai vykdyti Laisvės kovotojo pareigas, Vytautas Žemaitis – Sauliaus slapyvardžiu buvo paskirtas Geležinio Vilko rinktinės 3-ios kuopos 2-o būrio pirmo skyriaus kovo-toju. Saulius buvo aktyvus kovotojas, ypač pasižymėjės 1947 metų lapkričio 1-ają (Visų Šventų) dieną Pakelio kaime Antano Drūlios sodyboje vykusių kau-tynių su Veiverių enkavedistų grupe metu. Rinktinės vadas Daumantas Sau-liui pareiškė pagyrimą ir padėką“.

Jis partizanavo Pajiesio, Prienų, Pa-kuonio ir Veiverių apylinkių miškuose vos dešimtį mėnesių. Buvo kartu su Geležinio Vilko rinktinės vadu Algirdu Varkala-Daumantu. Žuvo kartu su vadu ir dar keturiais partizanais Prie-nų rajono Čiudiškių kaime išduoti KGB agentų „Vasiljev“ ir „Jono“ ir ap-suptyti KGB ir stribų 1948 metų kovo 18 dieną. Vytautas buvo neatpažintas. Ka-

Vytautas Žemaitis-Saulius

rio savanorio statusas jam suteiktas 2011 metų lapkričio 21 dieną.

„1948 metų kovo 17 dienos naktį, rinktinės vadas Daumantas su septyniais partizanais atėjo į Trakinės kai-mo Povilo Mačiutos sodybą ir pasilioko nakvoti. Ryte apie 9 valandą nuo Išlaužo pusės Mačiutos sodybos link artėjančią emgiebė „baudėjų“ grupę pastebėjo šeimininkę ir pasakė partizanams. Paskubom pastvėrė ginklus partizanai išėjo iš trobos ir prisdengdami trobe-siaisiais traukėsi nuokalnėn. Juodupės upeilio krūmokšnių link. Partizanams e-inant per upelio kranuose sušalusį le-dą juos kirto sutelkta prieš kulkosvaidžių ugnis. Žuvo rinktinės vadas ma-joras A. Varkala-Daumantas, Vytautas Žemaitis-Saulius, Kazys Gutauskas-Vaidila, Antanas Pranka-Vytautas, Vy-tautas Jundilas-Jaunutis ir Zigmantas Juška-Zigmantas. Iš kautynių lauko pav-yko pasitraukti tik Antanui Gudynui-Speigui ir Vytautui Uždaviniui-Lakštingalai. Sužeistas Speigas tos dienos vakare atėjo į Grabavos kaimo Ruseckienės sodybą, kur buvo dvi partizanų slėptuvės ir pasilioko čia gydytis.“ (Vytauto Juodsnukio paliudijimas.)

Partizanui Vytautui Žemaičiui-Sau-liui 2015 metais suteiktas Kario savanorio statusas po mirties.

Leonardas Žemaitis-Pirmas (1926–1989). Iš pradžių Leonardas bandė formuoti savo atskirą partizanu-

būrį, bet Pajiesio partizanų sudraustas tos idėjos atsisakė. Įstojo į jau veikian-tį „Vilk“ būrį. 1945 metų birželio 18 dieną įjvažiuojantį dviračiu per miškus iš Jurginiškių į Pajiesį sučiupo stribai ir areštavo. Kalėjo Intos lageriuose, dirbo anglies kasyklose. 1959 metais sugrįžės į Lietuvą Leonardas apsigyveno Jonučiuose. Mirė nuo širdies smūgio. Palaidotas Jonučių kapinėse. Par-tizanui Leonardui Žemaičiui-Pirmui 2015 metais suteiktas Kario savanorio statusas po mirties.

Bronius Žemaitis (1931–1954) par-tizanų ryšininkas. KGB nesuradusi įkalčių, kad galėtų Bronių areštuoti, nužudė Veiverių plente, šalikele einantį namo iš darbo melioracijos objekte. Panašiu būdu vėliau buvo nužudyti ku-nigai Juozas Zdebskis ir Bronius Lau-rinavičius. Bronius palaidotas Jonučių kapinėse bendrame šeimos kape. Jie vi-si trys mano pusbroliai.

Bronius Vilkas-Kékštis (1926–1995) mano pusbroolis. Gyveno Degimų kaime. Dalyvavo Degimų, Šilavoto, Prienlaukio ir Veiverių apylinkių mūšiuose su stribais ir NKVD kariuo-mene. Vėliau vado pavedimu pasitraukė iš partizanų, iš Juozo Lukšos gavo dokumentus svetima Vince Klimavičiaus pavarde ir įstojo į Geležinkelį technikumą. Buvo čekistų išaiškintas (išduotas kovos draugo). Karinio tribunolo 1946 metų sausio 18 dieną nu-teistas 10 metų ITL ir 5 metams trem-ties su turto konfiskavimu. Pradžioje kalėjo Pečioros lageriuose, o 1949 metais pervežtas į Magadano ypatin-guosius lagerius. 1959 metais grįžės į Lietuvą apsigyveno Grigiškėse. Ten 1995 metų vasario 16 dieną mirė nuo Magadane gautos plaučių ligos. Palai-dotas Lentvario kapinėse. Jam 2015 metais suteiktas Kario savanorio sta-tusas po mirties.

Bronius nuo sovietų armijos slėpē-si tėviškėje. Kartą apsilankę pažįstami partizanai Žaliukas, Žaliavelnis, Kur-tas, Tigras ir kiti pakvietė Bronių eiti su jais. Jis sutiko ir partizanavo Žaliuko būryje nuo 1944 metų rudens iki 1945 metų rudens. Dalyvavo visose to meto partizanų operacijose prieš stri-bus Šilavoto, Prienų ir Veiverių apylin-kėse. Dalyvavo kautynėse Šilavote prie stribų būstinės – „mūriuko“ ir Prie-nlaukio kaime.

1945 metų birželio 12 dieną Bro-niaus tévu sodyboje vyko Tauro apygardos ir kai kurių Dzūkijos rinktinės vadų pasitarimas dėl tolesnės partiza-nų veiklos. Turbūt šnipai buvo prane-sę sovietams. Apie 12 valandą žvalgai pranešė, kad į Pajiesio ir Skardupio kai-mus privažiavo daug sovietų kariuome-nės. Mūšis Šilavoto valsčiaus Degimų kaime tarp Geležinio Vilko 8-osios par-tizanų kuopos partizanų ir NKVD pa-sienio pulko kareivių vyko 1945 metų birželio 13 dieną. Partizanų buvo apie 100, jiems vadovavo K. Pinkartas-Dešins. Partizanai buvo užėmę pozicijas dešinia-me Jiesios krante, ties Kukoriškės tiltu.

Vampyro partizanų skyrius sulaikė sovietų žvalgų grupę, atėmė jų šovinius ir sulaišku, kad kariuomenė neitų į miškus, sovietų pulko vadui pasiuntę juos

pas saviškius. Nepaisant to, sovietai puolė partizanus per Dvarlaukio pie-vą. Mūšis su pertraukomis vyko 4–5 valandas iki sutemė naktis. Naktį par-tizanai mažais būreliais pasitraukė. Po Degimų kautynių, kur žuvo šeši parti-zanai (žuvo Jonas Slavickas-Putinas su penkiais kovos broliais) ir buvo sunkiai sužeistas Vincas Senvaitis-Žaliavelnis. Žuvo apie 70 rusų kareivių. Tie iš ker-sto sudegino Vilkų sodybą, atėmė visus gyvulius. Vilkų šeima apsigyveno ma-no tėviškėje. Tai buvo Pajiesio apylin-kėse didžiausias partizanų mūšis per visą partizanų karo laikotarpį su gar-binga pabaiga.

Albinas Buzas-Bijūnas iš Kazimie-ravo kaimo. Pasakojimai apie jo veiklą prieštaringi. Vienas šaltinis sako, kad jis žuvo KGB pasaloje netoli Gudelių. Kitas – lyg tai jis buvo pačių partizanų sušaudytas dėl blogo elgesio. Išeitų, kad Bijūnas mirė du kartus. Ne lygu kuo tikėti, žmonių pasakojimais ar pačių partizanų dokumentais. Antrasis variantas buvo stribų sugalvotas šmeiž-tas, kurį galutinai paneigė Lietuvos gy-ventojų genocido ir rezistencijos tyri-mo centro Rezistentų teisių komisija, 2016 metais suteikusi jam Kario savanorio statusą. Aš jį atsimenu vaikščio-jantį ilgais plaukais, persirengusį mo-teriškais drabužiais. Pistoletą laikė ran-kose suvyniotą į skarelę. Kartais už-eidavo ir pernakvodavo mano tėviškėje.

V. Juodsnukis knygos „Suvalkijos partizanų takais“ 486 puslapyje Bijūno žūtį aprašo taip: „Sventinė Kūcių naktį tarp Ažuolų Būdos miško ir Mi-kalavo giraitės pas Zariškių kaimo parti-zanų rėmėja GVR 54 kuopos vadas partizanų leitenantas Stasys Vaičiulis-Kazokas ir keli dalinio kovotojai valgė Kūcias. Po vakarienės rogėmis jie išvy-ko Gudelių link, nežinodami, kad Guobų giraitės pakraštyje ties Bliuvių so-dyba buvo enkavedistų pasala. Trum-pose, bet įnirtingose kautynėse žuvo kuopos vadas Kazokas, 1-ojo būrio kovotojas Albinas Buzas-Bijūnas, gimęs 1926 metais, iš Kazimieravo Pajiesio kaimo, ir jaunas partizanas Vincas Čiuoderis-Balandis, gimęs 1928 metais, iš Kazlų Rūdos valsčiaus Surgu-čių kaimo. Kiti trys partizanai prasiver-žė ir pasitraukė į Mikalavo girią.“ Pri-dedama ištrauka iš GVR įsakymo Nr. 52: „1947 m. gruodžio 31 d. & 2 “54 kuopos vadą Kazoką ir tos pačios kuopos I būrio I skyriaus kovotoją Bi-jūną, žuvusius Černinės kaime 1947 metų gruodžio 24–25 naktį, išbraukti iš Rinktinės sąrašų.“

Petras Šulikauskas-Aidas pri-klausė Tauro apygardos Birutės rinktinei, veikė kartu su Garliavos parti-zanais. Kalėjo Vorkutos lage-riuose šachtoje Nr. 40, kartu su Vy-tautu Jakučioniu. Petras yra gavęs Kario savanorio statusą. Jo brolis Vincas taip pat KGB buvo areštuotas ir įkalintas, nes vokiečių okupacijos metais tarnavo Lietuvos savisaugos daliniuose. Dabar abu mirę. Petras palaidotas Išlaužo kapinėse. Kur pa-laidotas Vincas, nežinoma.

(bus daugiau)
Povilas JAKUČIONIS